

25. Protocol pesten

Inleiding

Op obs Twiske hechten wij veel waarde aan de veiligheid, zowel van leerlingen en ouders, als van medewerkers. Om de veiligheid van eenieder te optimaliseren en waarborgen, beschikt de school over een schoolveiligheidsplan. Dit anti-pestprotocol maakt hier deel van uit.

Helaas komt pesten ook bij ons op school voor. Het is een probleem dat wij onder ogen zien en daarom serieus willen aanpakken. Om dit op een adequate manier te kunnen doen, moeten wij allereerst definiëren wat wij verstaan onder pesten. Uiteraard streeft de school ernaar zoveel mogelijk pestproblemen te voorkomen. Dit doen we onder andere door het inzetten van 'De Vreedzame School', een goed pedagogisch klimaat, het respecteren van onderlinge verschillen en het aandacht hebben voor, en serieus nemen van signalen.

Indien er, ondanks bovengenoemde preventieve maatregelen, sprake is van pesten, beschikt de school over een stappenplan om het pesten zo snel mogelijk te laten stoppen. Het stappenplan is gebaseerd op het uitgangspunt dat pesten een probleem is van alle direct betrokken partijen.

(kinderen die gepest worden, kinderen die pesten, de zwijgende groep kinderen die niets doet, leerkrachten en de ouders/verzorgers).

We gaan hierbij uit van de aanbevelingen, beschreven in de vijfsporenaanpak. Deze is ontwikkeld door de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs.

Mocht de aanpak niet het gewenste resultaat opleveren, dan zal in overleg met directie, gedragsspecialisten en IB en/of externe instanties, worden gezocht naar een alternatief.

Tevens kunnen de vertrouwenspersonen binnen het team ingeschakeld worden. De Twiskeschool heeft twee vertrouwenspersonen (zie schoolgids)

Plagen of pesten?

Eén van de moeilijkste dingen om tot een adequate aanpak van pesten te komen is het signaleren ervan. Wanneer is er sprake van pesten en wanneer van een plagerijtje? Daarom allereerst een definitie van pesten, zoals wij die op school hanteren:

Pesten is het systematisch en stelselmatig uitoefenen van fysieke en/of psychische mishandeling door een leerling of een groep leerlingen, van één of meer medeleerlingen, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen. (*het laatste kan ook via social media gebeuren, het zogenaamde cyberpesten)*

Met deze definitie is het verschil tussen pesten en plagen duidelijk aangegeven. Bij plagen is sprake van incidenten. Pesten gebeurt echter systematisch: d.w.z. een aantal keren per week/één keer per week of in elk geval met enige regelmaat.

Plagen	Pesten
gelijkwaardigheid	machtsverschil
wisselend "slachtofferschap"	zelfde slachtoffer(s)
humoristisch	kwetsend
incidenteel	met zekere regelmaat

Preventief beleid

Los van het feit of pesten wel of niet aan de orde is, moet het onderwerp pesten regelmatig met de kinderen besproken worden. Dit doen wij onder andere door het aanbieden van De Vreedzame School - lessen in alle leerjaren. Daarnaast hebben we nog mogelijkheden voor het geven van Kanjertrainingen, Sociale Vaardigheidstrainingen en Meidenvenijn.

Door een groot scala aan mogelijkheden stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Wij vinden een positief pedagogisch klimaat en de sfeer waarin een kind moet opgroeien van groot belang. Pas als het kind zich veilig, gewaardeerd en gerespecteerd voelt, kan het zich verder ontwikkelen. Ook de betrokkenheid en inspraak van kinderen wordt gezien als een belangrijke voorwaarde om een goed groepsgevoel te kweken en de sfeer binnen de school tot een gezamenlijke verantwoordelijkheid te maken.

Daarom hanteren we binnen onze school schoolregels en daaruit voortvloeiend in alle groepen klassenregels. Deze klassenregels spreken we met de leerlingen door en af. De klassenregels worden gedurende het schooljaar voor iedereen zichtbaar opgehangen, zodat wij elkaar kunnen aanspreken op de regels en gemaakte afspraken. Hierbij wordt rekening gehouden met de leeftijd van de leerlingen. De afspraken worden 'vertaald' naar het niveau van de kinderen.

We hopen natuurlijk dat hier een preventieve werking vanuit gaat en spreken de kinderen, die zich niet aan de gemaakte afspraken houden, daarop aan. Mocht desondanks toch pestgedrag geïdentificeerd worden, treedt het onderstaande stappenplan in werking.

Wat te doen bij pesten (stappenplan)

Vooraf: Iedere melding van pestgedrag dient

- *serieus genomen te worden en te worden geverifieerd.*
- *gemeld te worden bij IB, directie en ouders van, zowel de gepeste leerling, als de pester.*

Op het moment dat een leerling, een ouder of een collega melding maakt van pestgedrag worden de volgende stappen genomen. De stappen zijn erop gericht om het pestgedrag zo snel mogelijk te stoppen, dan wel te doen afnemen.

Stap 1

De leerkracht heeft een afzonderlijk gesprek (zie: vijfsporenaanpak) met de leerling die pest (de pester) en de leerling die gepest wordt (de gepeste). Aan de hand van zo concreet mogelijke voorvallen uit het recente verleden wordt een analyse gemaakt en wordt de ernst van de situatie ingeschat. Daarnaast wordt steun en begeleiding geboden aan, zowel de pester, als de gepeste.

Indien wenselijk kan de leerkracht hulp inschakelen van gedragsspecialisten of IB. Het team (collega's) worden geïnformeerd over het pestgedrag, indien nodig i.v.m. toezicht op het plein en andere gezamenlijke activiteiten.

Stap 2

De leerkracht heeft een gezamenlijk gesprek met de pester en de gepeste. Het probleem wordt duidelijk en helder geformuleerd. In overleg met beide partijen worden concrete afspraken gemaakt om pestgedrag tegen te gaan/ te stoppen.

Als er meerdere kinderen uit de groep betrokken zijn bij het pestgedrag zal de leerkracht klassikaal aandacht schenken aan het probleem, waarbij gebruik gemaakt kan worden van beschikbare methoden. Er zal benadrukt worden dat alle kinderen zich veilig moeten voelen op school. Het melden van pesten is geen klikken. Angst om zaken te melden zal moeten worden weggenomen.

Binnen één week vindt een eerste evaluatie plaats. De leerkracht zal nauwkeurig observeren.

Stap 3

De leerkracht heeft een gesprek met zowel de ouders van de pester, als met de ouders van de gepeste (zie: vijfsporenaanpak). Dit met als doel: Wat kunnen ouders doen om het gedrag van hun kind te beïnvloeden en hoe kunnen zij hun kind zo goed mogelijk begeleiden. Tevens worden de ouders op de hoogte gesteld van de afspraken die met de kinderen zijn gemaakt. Met de ouders wordt zo nodig een vervolggesprek afgesproken.

Stap 4

Vervolggesprek met pester en gepeste (leerkracht schat zelf in wat het beste is: gezamenlijk of afzonderlijk). Is het gelukt om de afspraken na te komen?

Zo ja: dan de afspraken handhaven/bijstellen en een volgend gesprek over twee weken.

Zo nee: analyse opstellen, waardoor het mis is gegaan.

Leerkracht overlegt met gedragsspecialisten en IB. Er wordt een handelingsplan opgesteld voor de komende twee weken. Team wordt hiervan op de hoogte gebracht.

Dit wordt wederom met de ouders gecommuniceerd.

Stap 5

Na twee weken is er opnieuw een gesprek tussen leerkracht en leerlingen. Verslag wordt uitgebracht aan ib-er. Zijn de effecten positief: dan langzamerhand afbouwen.

Zo niet: nieuw handelingsplan opstellen, waarbij eventueel ook externe deskundigheid ingeschakeld kan worden.

Bij aanhoudend, dan wel extreem pestgedrag kan overgegaan worden tot het nemen van vervolgstappen.

Stap 6

Gesprek met alle ouders uit de groep over het pestprobleem. Dit vooral als er sprake is van een grote zwijgende groep onder de klasgenoten die niet op het pestgedrag reageert of durft te reageren.

Dit gesprek wordt geleid/bijgewoond door een directielid. De leerkracht(en) van de groep zijn op deze avond uiteraard ook aanwezig.

Doel: informatieverstrekking en wat kunnen ouders doen om het gedrag te beïnvloeden?

In het uiterste geval kunnen er, in goed overleg met alle betrokkenen nog twee stappen (7 en 8) volgen:

Stap 7

Een leerling (pester of gepeste) wordt tijdelijk in een andere groep geplaatst. Ook het (tijdelijk) plaatsen op een andere school behoort tot de mogelijkheden.

Stap 8

De pester wordt geschorst voor maximaal vijf dagen.

Mocht dit meerdere keren noodzakelijk zijn dan zal er met het Bevoegd Gezag (schoolbestuur?) worden overlegd of er een verwijderingsprocedure voor de pester(s) in gang kan worden gezet.

NB.

- Alle concrete acties en afspraken worden door de leerkracht vastgelegd in de klassenmap.
- Acties en afspraken dienen erop gericht te zijn het pesten onmiddellijk te stoppen en het gedrag te veranderen.
- Bij aanhoudend pestgedrag kan deskundige hulp worden gezocht bij externe instanties, zoals de Schoolbegeleidingsdienst, de schoolarts van de GGD of schoolmaatschappelijk werk.

Ten slotte

Dit anti-pestprotocol is door team, directie en MR vastgesteld en wordt om de vier jaar geëvalueerd. Waar nodig zal dit aangepast worden en opnieuw worden voorgelegd aan bovengenoemde betrokkenen.

Uitwerking vijf sporen aanpak

Indien er sprake is van pesten in een klas, zoals hierboven gedefinieerd, zijn er altijd 5 direct betrokkenen. Te weten de leerkracht, het kind dat gepest wordt (het gepeste kind), het kind dat pest (de pester), de groep kinderen die niets doen (meelopers) en ouders/verzorgers (hierna genoemd als ouders). Alle betrokkenen hebben hun eigen rol en functie bij deze werkwijze. In dit verhaal beperken wij ons tot 'het gepeste kind' en 'de pester', maar uiteraard kan er ook sprake zijn van meerdere slachtoffers en/of pesters.

1. De leerkracht

Leerkrachten hebben een sleutelrol in het signaleren en aanpakken van pesten. Zij zijn de eerstverantwoordelijken voor een goede en veilige sfeer in de groep. Het is belangrijk dat zij pesten vroegtijdig signaleren en effectief bestrijden. De leraren kunnen hierbij ondersteund worden door de rugzakbegeleiders (specialisten) en/of Intern Begeleiders. Zij kunnen eventueel buiten de klas met individuele kinderen of met groepjes kinderen aan de slag gaan. Denk bijvoorbeeld aan Sova-training, Kanjertraining e.d..

De leerkracht heeft tevens de taak de (betrokken) ouders te informeren over wat er in de klas speelt en deze op de hoogte te houden van de te nemen stappen. Desnoods zal er een door school georganiseerd gesprek plaatsvinden met alle ouders uit de groep om te praten over het probleem. Leerkracht(en) en ouders proberen in goed overleg samen te werken aan een bevredigende oplossing. De leerkracht biedt altijd hulp aan het gepeste kind en begeleidt de pester, indien nodig in overleg met de ouders en/of externe deskundigen. Ook de meelopers krijgen aandacht.

2. Het gepeste kind

Kinderen die stelselmatig worden gepest, kunnen op verschillende manieren reageren. Veel kinderen worden passief en zitten er duidelijk mee. Zij vertonen teruggetrokken gedrag (signaal) Een aantal gepeste kinderen gaat zelf uitdagen of clownesk gedrag vertonen (signaal)

Beide vormen van gedrag zijn 'aangeleerd', in de zin van 'reacties op uitstoting'. Dit gedrag kan dus ook weer afgeleerd worden.

In dit geval zijn bijvoorbeeld sociale vaardigheidstraining, kanjertraining, of op een zelfverdedigingssport goede mogelijkheden.

In gesprek met de gepeste leerling (voorbeelden en suggesties)

Medeleven tonen en luisteren en vragen: hoe en door wie wordt er gepest

Nagaan hoe de leerling zelf reageert, wat doet hij/zij voor tijdens en na het pesten

Huilen of heel boos worden is juist vaak een reactie die een pester wil uitlokken. De leerling in laten zien dat je op een andere manier kunt reageren.

Zoeken en oefenen van een andere reactie bijvoorbeeld je niet afzonderen

Het gepeste kind in laten zien waarom een kind pest.

Nagaan welke oplossing het kind zelf wil

Sterke kanten van de leerling benadrukken. Belonen (schouderklopje) als de leerling zich anders/beter opstelt

3. De pester

Kinderen die anderen pesten doen dit zelden of nooit zonder reden*. Allereerst wordt er met de pester gesproken. Dit kan een probleemoplossend gesprek zijn (op zoek naar de reden

van het pesten), om vervolgens de gevoeligheid voor wat hij met het slachtoffer uithaalt te vergroten, gekoppeld aan afspraken met evaluatiemomenten.

Het advies is om de pester kort de gelegenheid te bieden om zijn leven te beteren alvorens zijn ouders bij zijn wangedrag te betrekken. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de ernst en de aard van het pestgedrag.

Mogelijke oorzaken van pestgedrag kunnen zijn:

- Een problematische thuissituatie
- Voortdurend gevoel van anonimiteit (buitengesloten voelen)
- Voortdurend in een niet-passende rol worden gedrukt
- Voortdurend met elkaar de competitie aangaan
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas of in de buurt

In gesprek met de pester (voorbeelden en suggesties)

Wijst het kind op de regels: Pesten is verboden in en om de school (Wij zijn aardig voor elkaar en helpen elkaar)

(straffen als het kind wel pest, belonen (schouderklopje) als kind zich aan de regels houdt)

Zoeken naar de reden van het ruzie maken/pesten (baas willen zijn, jaloezie, verveling buitengesloten voelen). Er kunnen mogelijk diepere oorzaken aan ten grondslag liggen (zie boven).

Laten zien wat het effect van zijn/haar gedrag is voor het gepeste kind (excuses aan laten bieden)

In laten zien welke sterke (leuke) kanten het gepeste kind heeft Kind leren niet meteen kwaad te reageren, leren beheersen, de 'stop-eerst-nadenken-houding' of een andere manier van gedrag aanleren (sociale vaardigheidstraining, kanjertraining).

4. De zwijgende middengroep

Om de zwijgende middengroep tot bondgenoot in de strijd tegen het pesten te maken zijn de volgende acties mogelijk:

De leerlingen wijzen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de sfeer in de groep.

Pesten aan de orde stellen in de klas bijvoorbeeld door aandacht voor dit pestprotocol en het onderwerp regelmatig terug te laten komen. Telkens in andere bewoordingen en ook gebruikmakend van verschillende werkvormen. (Vreedzame School lessen aanbieden/herhalen)

Als de leerkracht met de klas spreekt over pesten, is het raadzaam **geen** pestsituatie in de klas

als uitgangspunt te nemen, maar het onderwerp daar bovenuit te tillen. Gebeurt dit niet dan kan de klas het probleem ontkennen, bagatelliseren, het slachtoffer de schuld geven of zeggen dat het maar een grapje is. Of de pesters gaan het slachtoffer voor zijn klikken bestraffen.

5. De ouders

In gesprek met de ouders van de gepeste leerling

De ouders een luisterend oor bieden. Met de ouders mogelijke oorzaken (géén schuld) van het gepest worden zoeken/bespreken. Met de ouders kijken naar de mogelijkheden voor begeleiding/hulp.

Wijst ouders op het volgende:

- Het gepeste kind niet overbeschermen, bijvoorbeeld naar school brengen of 'ik zal het de pesters wel eens gaan vertellen...' Hiermee plaats je het gepeste kind in een uitzonderingspositie waardoor het pesten zelfs nog toe kan nemen. De ouders wijzen op de mogelijkheden voor hulp (sociale vaardigheidstraining, kanjertraining, of bijvoorbeeld een zelfverdedigingsport).

In gesprek met de ouders van de pester

De ouders een luisterend oor bieden. Benadruk dat het om het gedrag van het kind gaat en niet om het kind als zodanig. Bespreek daarbij het feitelijke gedrag. Wat doet het kind concreet.

Met de ouders mogelijke oorzaken (géén schuld) van het pesten zoeken/bespreeken. Met de ouders kijken naar de mogelijkheden voor begeleiding/hulp.

Bijvoorbeeld: Zoeken van een sport of club; waar het kind kan ervaren dat contact met andere kinderen wel leuk kan zijn.

Inschakelen van externe hulp: SMW; Jeugdgezondheidszorg; huisarts; GGD

De ouders van de zwijgende middengroep

De ouders van de andere leerlingen alleen in ernstige gevallen van pesten erbij betrekken. Dit na overleg met directie en/of IB. De mogelijkheid bestaat om in voorkomende gevallen een speciale ouderavond te organiseren, waarbij de aanpak met alle ouders besproken wordt.

Protocol stappenplan voor leerlingen met specifieke behoeften

Voordat een kind op de agenda voor het ZBO geplaatst wordt, moet er al een **intern** traject zijn doorlopen. Voor de duidelijkheid staan de te nemen stappen nog eens op een rijtje. Alles wat je met een leerling anders/meer doet dan met de rest van de groep noteer je, duidelijk voorzien van datum en *jouw* naam. Je noteert dit in Parnassys. Bij acute en/of ernstige problemen of twijfel, maak je een afspraak met de IB-er(s) en je noteert dit in Parnassys.

Stappenplan

1. Je signaleert een probleem bij een leerling.
2. Je overlegt met een parallelcollega en/of duo-collega en formuleert een duidelijke hulpvraag. en voert de tips uit.
3. Niet gelukt? Je bespreekt het kind in de bouwvergadering met de incidentmethode en voert de tips uit (bijv. een handelingsplan). Je voert een gesprek met de ouders hierover. Je bewaart de tips en resultaten in je zorgmap bij de betreffende leerling.
4. Niet gelukt? Je maakt een afspraak met de betreffende IB-er en bespreekt de problemen. Het hieruit volgende advies voer je uit (bijv. een handelingsplan). Ook hierover licht je de ouders *direct* in
5. Nog steeds niet gelukt? Samen met de IB-er schakel je externe hulpverleners in en/of zet het kind op het ZBO. Dit gaat alleen met mondelinge toestemming van de ouders. Noteer dit in Parnassys.

Protocol taakverdeling bij toetsafname

- Toetsmomenten staan vermeld op de toetskalender, welke te vinden is op de drive. Er bestaat een toetsmap voor alle groepen, waar de handleidingen en een voorbeeldexemplaar van iedere toets te vinden zijn.
- De conciërge (Els) verzorgt de toetsmaterialen en levert dit op tijd aan.
- Klassikale toetsen worden door de groepsleerkracht afgenomen en individuele toetsen worden in overleg met de groepsleerkracht en/of I.B.-er afgenomen door een leerkracht.
- De toetsresultaten worden direct na afname ingevoerd in Parnassys door de groepsleerkracht.
 - Leerlingen die ziek zijn of de toets om een andere reden niet gemaakt hebben moeten deze die toets inhalen en de resultaten moeten ingevoerd worden in Parnassys. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van de leerkracht.